

Izabella Gil

Uniwersytet Wrocławski

ORCID 0000-0001-9214-5503

izabella.gil@uwr.edu.pl

Zaskarżenie planu podziału w egzekucji prowadzonej przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika

Słowa kluczowe: egzekucja, plan podziału, dłużnik, przedsiębiorstwo, gospodarstwo rolne

Streszczenie. Przedmiotem opracowania jest problematyka związana z trybem zaskarżenia planu podziału sporządzanym w egzekucji prowadzonej przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika. Przedstawiono, na czym polega specyfika prowadzenia egzekucji przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika zarówno w aspekcie przedmiotowym, jak i podmiotowym. W przypadku tego sposobu prowadzenia egzekucji organem egzekucyjnym jest sąd. Natomiast powoływany przez sąd zarządca przymusowy, wykonując czynności, działa jako zastępca pośredni, realizując powierzone mu obowiązki związane z zarządem nad przedsiębiorstwem, a także w związku z podziałem sumy uzyskanej z egzekucji. Omówienie odmienności tego sposobu prowadzenia egzekucji pozwala na zrozumienie specyfiki skargi, która stanowi środek zaskarżenia planu podziału sporządzanego przez zarządcę przymusowego, do której odpowiednio będą miały zastosowanie przepisy o skardze na czynności komornika.

Appealing against the division plan in enforcement carried out by the compulsory administration over the debtor's enterprise or farm

Key words: enforcement, division plan, debtor, enterprise, farm

Summary. The subject of the study is the issue related to the procedure of appealing against the division plan prepared in the execution conducted by the compulsory administration over the enterprise or farm of the debtor. It presents the specificity of carrying out the enforcement by the compulsory administration over the enterprise or farm of the debtor, both in the objective and subjective aspects. In the case of this method of execution, the enforcement authority is the court. On the other hand, a compulsory administrator appointed by the court acts as an indirect deputy, performing the duties entrusted to him related to the management of the enterprise and in connection with the distribution of the sum obtained from the enforcement. The Discussion of the different ways in which enforcement is carried out makes it possible to understand the specificities of the action which constitute an appeal against the plan of division drawn up by the compulsory administrator and to which the provisions on complaint against the actions of the bailiff will apply accordingly.

1. Uwagi wstępne

Jednym ze sposobów prowadzenia egzekucji świadczeń o charakterze pieniężnym jest egzekucja przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika egzekwowanego, który został uregulowany w przepisach art. 1064¹ do 1064¹³ Kodeksu postępowania cywilnego¹. Prowadzenie egzekucji w powyższy sposób jest możliwe od dnia 2.05.2005 r., na mocy nowelizacji przepisów k.p.c. wprowadzonej ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw². Specyfika powyższego sposobu prowadzenia egzekucji z udziałem podmiotu, który nie jest organem egzekucyjnym, niejako wymusiła wprowadzenie nowego środka zaskarżenia, celem weryfikacji prawidłowości czynności podejmowanych przez zarządcę przymusowego w związku z podziałem między wierzycieli kwoty uzyskanej z zysku, jaki powstał w wyniku zarządzania przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika. Wprowadzanie nowych instrumentów prawnych zawsze wiąże się z wieloma wątpliwościami, a także koniecznością przełamania dotychczasowych stereotypów w zakresie stosowania przepisów. Z powyższych względów warto w takich przypadkach całościowo uregulować kwestie związane ze stosowaniem nowego instrumentu prawnego, w tym zwłaszcza korzystania ze środków zaskarżenia lub środków prawnych, które miałyby umożliwić weryfikację prawidłowości wykładni nowych przepisów. Nowe instrumenty prawne, aby ich stosowanie w praktyce nie budziło wątpliwości interpretacyjnych, powinny być uregulowane w sposób kompleksowy, albowiem niepełna regulacja powoduje konieczność odwoływania się do różnego rodzaju wykładni i odpowiedniego stosowania przepisów, które odnoszą się do innych instrumentów prawnych. Odpowiednie stosowanie regulacji służących innym celom w zakresie ochrony prawprocesowej może w praktyce spowodować trudności z wyborem, które z przepisów należy zastosować z uwagi na odmiennosc celów i funkcji poszczególnych instytucji lub instrumentów prawnych. W odniesieniu do egzekucji polegającej na sprawowaniu zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika ustawodawca wprowadził także zdecydował się na wprowadzenie szczególnego środka zaskarżenia na sporządzany przez zarządcę przymusowego plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji, ale jednocześnie nie uregulował trybu i sposobu wnoszenia i rozpoznawania tego środka zaskarżenia, lecz zastosował technikę legislacyjną polegającą na odesłaniu w tym zakresie do innych regulacji prawnych. Ten właśnie aspekt spowodował podjęcie

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.), dalej w skrócie określanej jako k.p.c.

² Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r. Nr 172, poz. 1804).

tematu związanego z jednoznacznym uregulowaniem zaskarżenia planu podziału sporządzanego przez zarządcę przymusowego.

Pomimo znacznego upływu czasu od wejścia w życie przepisów wprowadzających przedmiotowy sposób prowadzenia egzekucji, a przede wszystkim przepisów innych aktów prawnych regulujących status prawny zarządców, do chwili obecnej nadal nie uregulowano w sposób niebudzący wątpliwości interpretacyjnych trybu związanego z zaskarżeniem planu podziału w egzekucji prowadzonej przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika. W związku z powyższym wydaje się celowe, aby zająć się tym zagadnieniem, zwłaszcza że w doktrynie nadal występują rozbieżności w odniesieniu do stosowania przepisów regulujących zarzuty na plan podziału sporządzonego przez zarządcę przymusowego.

2. Specyfika egzekucji przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika

Wszczęcie egzekucji przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika może nastąpić z inicjatywy wierzyciela egzekwującego. Organem egzekucyjnym w przypadku tego sposobu prowadzenia egzekucji jest sąd. Do prowadzenia egzekucji przez zarząd przymusowy właściwy jest sąd, w którego okręgu znajduje się siedziba przedsiębiorstwa lub w którego okręgu jest położone gospodarstwo rolne. Jeżeli gospodarstwo rolne położone jest w okręgu kilku sądów, wybór należy do wierzyciela. Jeżeli egzekucja ograniczona jest do części przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego, właściwy jest sąd, w którego okręgu część ta się znajduje (art. 1064⁴ k.p.c.). Specyfika egzekucji przez zarząd przymusowy nad przedsiębiorstwem dłużnika przejawia się w tym, że powoływany jest zarządca przymusowy. Zarządca przymusowy, wykonując czynności (zarówno związane z zarządem nad przedsiębiorstwem, jak i związane z podziałem sumy uzyskanej z egzekucji), działa jako zastępca pośredni, a więc w żadnym razie nie może być traktowany jako organ egzekucyjny³. Należy zauważyć, że do pełnienia funkcji zarządcy przymusowego sprawującego zarząd nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika sąd powołuje zarządcę spośród osób, które posiadają licencję doradcy restrukturyzacyjnego. Zasady i tryb wydawania licencji doradcy restrukturyzacyjnego, odmowy jej przyznania, cofania i zawieszania praw wynikających z tej ustawy oraz zasady sprawowania nadzoru nad działalnością osób

³ W. Łochowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 506-1217*, red. T. Szancilo, Warszawa 2019, Legalis, nb 2; odmiennie: J. Misztal-Konecka, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019, s. 201; J. Koźmiński, *Sytuacja prawna zarządcy sukcesyjnego w postępowaniu egzekucyjnym*, Sopot 2019, s. 29.

posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego określone zostały w przepisach ustawy z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji syndyka⁴. Osobę, której przyznano licencję doradcy restrukturyzacyjnego, oraz osobę posiadającą decyzję o uznaniu kwalifikacji w zawodzie regulowanym doradcy restrukturyzacyjnego wydaną na podstawie odrębnych przepisów, wpisuje się na listę osób posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego prowadzoną przez Ministra Sprawiedliwości (art. 17 ust. 1 u.l.d.r.). Stosownie do przepisu art. 2 ust. 1 pkt. 2 ww. ustawy licencja doradcy restrukturyzacyjnego uprawnia do wykonywania czynności zarządcy w egzekucji przez zarząd przymusowy na podstawie przepisów k.p.c.

Potwierdzeniem tego, że zarządca przymusowy nie jest organem postępowania egzekucyjnego, jest także konieczność skorzystania przez zarządcę przymusowego z pomocy komornika sądowego w przypadku, kiedy napotka przeszkodę ze strony dłużnika w objęciu jego przedsiębiorstwa (gospodarstwa rolnego). Podstawę do wprowadzenia przez komornika zarządcy w posiadanie przedsiębiorstwa dłużnika stanowi postanowienie sądu o ustanowieniu zarządcy i to bez konieczności nadawania klauzuli wykonalności. Przy czym zarządca może wystąpić do komornika z wnioskiem o przymusowe wprowadzenie w posiadanie jedynie majątku dłużnika, znajdującego się w posiadaniu samego dłużnika, nie może natomiast domagać się przymusowego wprowadzenia w posiadanie majątku, znajdującego się wyłącznie u osób trzecich⁵. Komornik dokonuje czynności egzekucyjnych związanych z przymusowym wprowadzeniem w posiadanie majątku dłużnika w zależności od konkretnego przypadku na zasadach przewidzianych dla egzekucji świadczeń niepieniężnych, związanych z wydaniem ruchomości, wydaniem nieruchomości, statku lub opróżnienia pomieszczenia (por. art. 1041-1046 k.p.c.)⁶. Komornik sądowy występuje w przypadku egzekucji przez zarząd przymusowy jedynie w przypadku, kiedy zachodzi konieczność wprowadzenia w posiadanie zarządcy przymusowego⁷.

Stanowisko, że zarządca przymusowy nie posiada statusu organu, potwierdza także pogląd, iż do wszczęcia egzekucji przez zarząd dochodzi wskutek wydania przez sąd postanowienia, w którym następuje także ustanowienie zarządcy. „Skoro sądy nie sprawują zarządu przymusowego, przeto akt powołania zarządcy nie może być uznany za powierzenie mu funkcji z zakresu ich działalności jako organów

⁴ Ustawa z dnia 15 czerwca 2007 r. o licencji syndyka (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 1007), która w istocie stanowi znowelizowaną ustawę o licencji syndyka, gdyż na mocy art. 440 pkt 1 p.r. zmieniono nazwę dotychczasowej ustawy oraz część jej przepisów, dostosowując ją do nowych regulacji.

⁵ Z. Świeboda, *Komentarz do prawa upadłościowego i prawa o postępowaniu układowym*, Warszawa 1996, s. 141.

⁶ I. Gil, [w:] *Meritum. Postępowanie cywilne, t. II, Postępowanie egzekucyjne, arbitrażowe i międzynarodowe*, red. I. Gil Warszawa 2021, s. 448.

⁷ W. Głodowski, [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. System Postępowania Cywilnego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021, s. 1471.

Państwa”⁸. W sprawach związanych ze sprawowaniem zarządu ustanowiony w ramach egzekucji przez zarząd nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym zarządca korzysta z legitymacji procesowej nadzwyczajnej bezwzględnej (subrogacji). Zarządca od momentu jego powołania staje się podmiotem procesu zamiast dłużnika, jako zastępca pośredni uczestniczy w prowadzonych postępowaniach we własnym imieniu, podejmując czynności w zastępstwie dłużnika, działając w interesie wierzyciela, jak również dłużnika. „Z chwilą poddania nieruchomości zarządowi przymusowemu ustaje zarząd i użytkowanie dłużnika. Zarządca przymusowy nie jest przedstawicielem lub pełnomocnikiem żadnej ze stron”⁹.

Wobec zarządcy przymusowego nie stosuje się również regulacji prawnych odnoszących się do komornika sądowego. Z powyższych względów wnosząc skargę na plan podziału przepisy o skardze na czynności komornika stosuje się jedynie odpowiednio. Strony postępowania egzekucyjnego mogą natomiast wnosić o sprawdzenie przez sąd egzekucyjny, który ustanowił zarządcę, prawidłowości wykonywanych czynności w zakresie zarządu. Należy jednak rozważyć, czy mimo wszystko sąd nie będzie uprawniony do zastosowania odpowiednio przepisu art. 759 § 2 k.p.c.

Z jednej strony nad czynnościami podejmowanymi przez zarządcę przymusowego nadzór sprawuje sąd, ale oprócz tego nadzór nad działalnością osób posiadających licencję doradcy restrukturyzacyjnego sprawuje Minister Sprawiedliwości. Nadzór nie może wkraczać w ocenę zasadności czynności wykonanych bezpośrednio na polecenie, za zezwoleniem lub zgodą sądu (art. 20b ust. 1 u.l.d.r.). Nadzór przez Ministra Sprawiedliwości sprawowany jest osobiście lub za pośrednictwem służby nadzoru, w której skład wchodzi sędziowie i referendarze sądowi delegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości w trybie art. 77 § 1 pkt 2 lub art. 151a § 5 pkt 2 u.p.u.s.p., prokuratorzy delegowani do Ministerstwa Sprawiedliwości w trybie art. 106 § 1 pr.p., a także pracownicy Ministerstwa Sprawiedliwości posiadający licencję doradcy restrukturyzacyjnego lub upoważnieni biegli rewidenci. Minister Sprawiedliwości podejmuje czynności z zakresu nadzoru, o którym mowa w ust. 1, w przypadku uzyskania informacji o uchybieniach w wykonywaniu czynności przez osobę posiadającą licencję doradcy restrukturyzacyjnego lub osobę współpracującą z osobą posiadającą licencję doradcy restrukturyzacyjnego, lub gdy uzna to za konieczne dla zapewnienia prawidłowości lub poprawy jakości wykonywania czynności przez osobę posiadającą licencję doradcy restrukturyzacyjnego.

Analizowany sposób prowadzenia egzekucji nie powoduje utraty składników majątkowych należących do dłużnika, albowiem nie dokonuje się ich sprzedaży, ale może zostać zastosowany wyłącznie w stosunku do przedsiębiorców prowadzących przedsiębiorstwo lub dłużników posiadających gospodarstwo rolne. Zaspokojenie

⁸ Wyr. SN z 13.04.1966 r., II CR 24/66, LEX nr 5970.

⁹ Wyr. SN z 13.4.1966r., II CR 24/66, Lex nr 5970.

wierzyciela egzekwującego następuje z zysku wypracowanego przez zarządcę przymusowego w związku z uzyskiwaniem dochodów z prowadzonego przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego przez dłużnika. Zarządca przymusowy kontynuuje bowiem prowadzenie przedsiębiorstwa zamiast dłużnika¹⁰. Tym samym nie jest dopuszczalne skorzystanie z takiego sposobu prowadzenia egzekucji, jeśli dłużnik wprawdzie jest przedsiębiorcą, ale jednocześnie nie prowadzi przedsiębiorstwa. Natomiast przepisy k.p.c. nie wyłączają możliwości ustanowienia zarządcy przymusowego nad przedsiębiorstwem, które prowadzi działalność koncesjonowaną. Regulacja prowadzenia egzekucji poprzez sprawowanie zarządu przymusowego nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika zawarta w przepisach k.p.c. jest niepełna, co powoduje wiele wątpliwości interpretacyjnych wskutek odesłania do odpowiedniego stosowania przepisów k.p.c. o zarządzie ustanawianym w przypadku prowadzenia egzekucji z nieruchomości.

3. Plan podziału sporządzany przez zarządcę przymusowego

Brak określenia, na czym polegają czynności związane ze sprawowaniem zarządu przymusowego, utrudnia ustalenie nie tylko, czy istnieją podstawy do zaskarżenia planu podziału sporządzonego przez zarządcę przymusowego, ale także czy plan podziału należy sporządzać w każdym przypadku, czy też dopiero w przypadku, gdy egzekucja prowadzona jest na rzecz kilku wierzycieli egzekwujących bądź w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego wchodzi nieruchomość. Plan podziału w przypadku egzekucji z nieruchomości sporządza się obligatoryjnie, z tym że do egzekucji przez zarząd przymusowy nie stosuje się przepisów o egzekucji z nieruchomości, ale stosownie do przepisu art. 1064¹ § 2 k.p.c. do zarządu przymusowego stosuje się przepisy o zarządzie w toku egzekucji z nieruchomości. Mając na względzie funkcję tego sposobu prowadzenia egzekucji, plan podziału dochodu uzyskanego w ramach sprawowanego zarządu przymusowego należy sporządzić zawsze, jeżeli taki dochód zostanie osiągnięty¹¹. Plan podziału powinien być także sporządzony wówczas, gdy egzekucję prowadzi jeden wierzyciel, a uzyskana nadwyżka dochodów pozwala na zaspokojenie tego wierzyciela w całości¹². Plan podziału powinien być sporządzany w przypadku wystąpienia dochodu, który będzie można podzielić pomiędzy wierzycieli egzekucyjnych¹³. Wszelkie wydatki

¹⁰ A. Szymański, *Stanowisko prawne zarządcy przymusowego*, „Polski Proces Cywilny” 1939, nr 9-10, s. 281.

¹¹ I. Gil, [w:] *Meritum. Postępowanie cywilne*, t. II, s. 451.

¹² Tak W. Łochowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 506-1217*, red. T. Szancilo, Warszawa 2019, Legalis, Nb 2; odmiennie A. Adamczuk, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, *Art. 478-1217*, red. M. Manowska, Warszawa 2021, s. 1439.

¹³ F. Zedler, *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Toruń 1995, s. 127-129.

związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa pokrywane są z bieżących wpływów (przychodów), a powstała nadwyżka może stanowić podstawę do podziału między wierzycieli, jeżeli racjonalne względy związane z zarządem nad przedsiębiorstwem dłużnika na to pozwalają. Celem wykazania, że uzyskiwane dochody z egzekucji przez zarząd przymusowy pozwalają albo uniemożliwiają zaspokojenie wszystkich wierzycieli w okresie sześciu miesięcy, licząc od dnia przyłączenia się do egzekucji ostatniego wierzyciela, należy sporządzić pierwszy plan podziału (por. przepis art. 1064¹² § 2 k.p.c.). W przypadku, kiedy nie będzie możliwe zaspokojenie wszystkich wierzycieli w okresie sześciu miesięcy, to wierzyciel, który w tym okresie nie będzie zaspokojony, ma prawo żądać wszczęcia egzekucji ze składników mienia wchodzącego w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego objętego zarządem przymusowym. Zarządca, sporządzając plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji, powinien odpowiednio stosować przepisy ogólne o podziale sumy uzyskanej z egzekucji (art. 1023–1028 k.p.c.), jak również przepisy o podziale sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości. W związku z tym zarządca przymusowy, sporządzając plan podziału, powinien kierować się zasadą uprzywilejowania egzekucyjnego i kategorii wierzycieli¹⁴, jednakże z zastrzeżeniem wierzycieli wymienionych w kategorii czwartej i piątej w art. 1025 k.p.c. (czyli wierzyciele zabezpieczeni rzeczowo), którzy ze względu na specyfikę egzekucji przez zarząd przymusowy nie korzystają z posiadanych przywilejów w zakresie kategorii zaspokojenia, lecz będą zaspokajani na równi z pozostałymi wierzycielami egzekwującymi¹⁵. Ten sposób prowadzenia egzekucji zwiększa szanse na zaspokojenie wierzycieli, którzy nie posiadają zabezpieczeń rzeczowych na składnikach majątkowych dłużnika wchodzących w skład przedsiębiorstwa lub gospodarstwa rolnego.

Stosując odpowiednio przepis art. 940 k.p.c., z dochodów z nieruchomości zarządca pokrywa w następującej kolejności: 1) koszty egzekucji wraz ze swoim wynagrodzeniem oraz zwrot własnych wydatków; 2) bieżące należności pracowników zatrudnionych w nieruchomości lub w przedsiębiorstwach znajdujących się na niej i należących do dłużnika; 3) bieżąco przypadające w toku zarządu alimenty przyznane wykonalnym wyrokiem sądowym od dłużnika (z tym zastrzeżeniem, że uprawnienie to nie przysługuje członkom rodziny dłużnika pozostającym z nim we wspólnym gospodarstwie domowym w chwili wszczęcia egzekucji); 4) bieżące należności podatkowe z nieruchomości oraz bieżące należności z tytułu ubezpieczenia społecznego pracowników wymienionych w pkt 2; 5) zobowiązania związa-

¹⁴ Z. Woźniak, [w:] *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2008, s. 407.

¹⁵ J. Jagieła, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2015, t. III, art. 1064¹³, Nb 2.

ne z wykonywaniem zarządu; 6) należności z tytułu ubezpieczenia nieruchomości, jej przynależności i pożytków.

Zarządca przymusowy celem zaspokojenia wierzycieli zobowiązany jest w każdym przypadku sporządzić plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Stosownie bowiem do przepisu art. 1064¹³ § 1 k.p.c. – zarządca sporządza plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Do czynności związanych ze sporządzeniem planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji odpowiednio będą miały zastosowanie przepisy ogólne o podziale sumy uzyskanej z egzekucji oraz przepisy o podziale sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości (art. 1064¹³ § 3 k.p.c.). Natomiast nadwyżkę dochodów po pokryciu wydatków wymienionych w przepisie art. 940 k.p.c., za czas do dnia przejścia własności nieruchomości na nabywcę, zarządca składa na rachunek depozytowy Ministra Finansów (art. 941 k.p.c.).

4. Skarga na plan podziału sporządzany przez zarządcę przymusowego

Natomiast na sporządzony przez zarządcę przymusowego plan podziału przysługuje środek zaskarżenia w postaci skargi, do której stosuje się odpowiednio przepisy o skardze na czynności komornika (art. 1064¹³ § 2 k.p.c.). Odpowiednie zastosowanie przepisów o skardze na czynności komornika musi następować z uwzględnieniem odrębnego charakteru skargi na plan podziału oraz zachodzących pomiędzy tymi środkami różnic¹⁶. Ten szczególny środek zaskarżenia (charakteryzujący się jedynie suspensywnością) został wprowadzony na mocy ustawy z 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw w związku z wprowadzeniem egzekucji przez zarząd nad przedsiębiorstwem lub gospodarstwem rolnym dłużnika. Skarga na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd nad przedsiębiorstwem dłużnika stanowi środek zaskarżenia o mieszanym charakterze¹⁷.

Należy rozważyć, czy taka regulacja stanowi zabieg celowy ustawodawcy, a także czy wprowadzenie różnicy w sposobie zaskarzania planu podziału sporządzonego na zasadach ogólnych oraz planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy znajduje uzasadnienie?

Wydaje się, że celowym zabiegiem ustawodawcy było odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów o skardze na czynności komornika sądowego, choć skutek tego pojawiają się wątpliwości interpretacyjne.

Nie do zaaprobowania jest pogląd, że przepisy o skardze na czynności komornika powinny znaleźć zastosowanie dopiero w dalszej kolejności, wówczas gdy niewy-

¹⁶ M. Krakowiak, *Egzekucja przez zarząd przymusowy*, Warszawa 2011, s. 378.

¹⁷ *Ibidem*, s. 373.

starczające będzie odpowiednie zastosowanie przepisów o podziale sumy uzyskanej z egzekucji¹⁸. W pełni natomiast na aprobatę zasługuje pogląd, że ustawodawca, wprowadzając do przepisu art. 1064¹³ k.p.c. podział na paragrafy, ujął w nim, co prawda, powiązane treściowo, ale jednak samodzielne myśli, a w konsekwencji należy zastosować odmienną wykładnię tego przepisu. Kwestia środka zaskarżenia planu podziału sporządzonego w trybie egzekucji przez zarząd przymusowy została uregulowana w § 2 przedmiotowego przepisu. Z kolei przepis art. 1064¹³ § 3 k.p.c. nie jest bezpośrednio powiązany treściowo ze skargą¹⁹. Mieszany charakter prawny skargi na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd nad przedsiębiorstwem przejawia się w tym, że w pewnym zakresie zbliżona jest do skargi na oszacowanie ruchomości (albowiem wnosi się zarzuty, co wynika z treści art. 853 § 2 k.p.c. stanowiącego, że wierzyciel lub dłużnik podnoszą zarzuty na oszacowanie ruchomości dokonane przez komornika²⁰).

W literaturze wyrażono stanowisko, że „skarga przysługuje także na zaniechanie zarządcy w zakresie podejmowania czynności w postępowaniu podziałowym w sytuacji, gdy są one niezbędne ze względu na konieczność zabezpieczenia praw uczestników postępowania lub osób trzecich”²¹. Powyższy pogląd nie zasługuje na aprobatę, ponieważ nie uwzględnia specyfiki funkcji, jaką pełni zarządca przymusowy, który działa jako zastępca pośredni, a nie jako organ postępowania egzekucyjnego. Literalna wykładnia przepisu art. 1064 k.p.c. wskazuje, że skarga przysługuje na plan podziału, a nie „w przedmiocie planu” lub „co do planu”. A zatem niewątpliwie brak jest podstaw do rozszerzenia możliwości zaskarżenia czynności zarządcy również na zaniechanie. Należy pamiętać, że użyty w przepisie art. 767 § 1 zd. 2 k.p.c. termin „zaniechanie dokonania czynności” nie obejmuje zwykłej bezczynności, na którą nie przysługuje skarga²². Ponadto zważywszy na to, że przepis art. 1064¹³ § 3 k.p.c. stanowi, iż przepisy ogólne o podziale sumy uzyskanej z egzekucji oraz przepisy o podziale sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości stosuje się odpowiednio, to ze swej istoty przedmiotem skargi mogą być jedynie uchybienia o charakterze formalnym (rozrachunkowym).

¹⁸ M. Sorysz, *Nowy system środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym w świetle nowelizacji KPC z 2 lipca 2004 r.*, „Monitor Prawniczy” 2005, nr 2, s. 76.

¹⁹ M. Krakowiak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 730-1217*, red. J. Jankowski, Warszawa 2019, s. 1405; M. Krakowiak, *Egzekucja...*, s. 378.

²⁰ O. Marcewicz, [w:] A. Jakubecki (red.), *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 730-1217*, Warszawa 2017, s. 562; A. Sadza, *Zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji a skarga na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy*, PPC z 2012, nr 4, s. 649.

²¹ A. Sadza, *Zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji a skarga na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy*, „Polski Proces Cywilny” 2012, nr 4, s. 649.

²² Wyr. SN z 14.6.1973 r., I CR 250/73, OSNCp 1974, Nr 6, poz. 110.

Specyfika planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy wymaga zachowania formy pisemnej skargi. Przepisy k.p.c. nie określają wprost, jaki jest termin na zaskarżenie planu podziału, ale skoro do zaskarżenia planu podziału odpowiednio mają zastosowanie przepisy o skardze na czynności komornika, to niezasadny jest pogląd, iż termin na wniesienie skargi wynosi dwa tygodnie²³, gdyż termin na wniesienie skargi wynosi tydzień i należy liczyć od dnia zawiadomienia stron i innych osób uczestniczących w podziale. W przypadku, kiedy nie zostało doręczone zawiadomienie, to termin na wniesienie skargi należy liczyć od dnia dowiedzenia się o planie podziału, ale możliwość jej wniesienia jest ograniczona do momentu wykonania planu podziału²⁴. Odpis planu podziału doręcza się dłużnikowi, osobom uczestniczącym w podziale oraz innym osobom, które zgłosiły swój udział, a ich należności nie zostały uwzględnione w podziale (art. 1027 § 1 w zw. z art. 1064¹³ § 3 k.p.c.).

Plan podziału sporządzany przez zarządcę nie ma formy postanowienia, skoro jest to forma czynności sądu i organów egzekucyjnych. Czynność zarządcy powinna zawierać elementy wymagane przez przepisy dla planu podziału, ale nie może być traktowana jako postanowienie²⁵.

Legitymację do wniesienia skargi na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy, podobnie jak w przypadku skargi z art. 767 k.p.c., ma każdy, czyje prawa zostały przez czynności lub zaniechanie zarządcy naruszone lub zagrożone. W związku z odpowiednim stosowaniem przepisów o skardze na czynności komornika sądowego w zakresie opłaty należy zastosować przepis art. 25 ust. 1 pkt. 1 u.k.s.c., zgodnie z którym wynosi ona 50,00 zł.

5. Rozpoznanie skargi na plan podziału

Podstawą skargi nie może być kwestionowanie istnienia prawa objętego planem, jeżeli zostało ono właściwie udokumentowane. Zarządca przymusowy może uwzględnić wniesioną skargę, jeśli uzna zawarte w skardze zarzuty za zasadne. W takim przypadku zarządca przymusowy dokonuje zmiany planu podziału, jednocześnie doręczając zmieniony plan podziału pozostałym zainteresowanym. Na zmieniony plan podziału przysługuje prawo wniesienia skargi na takich samych zasadach, jak w przypadku planu o pierwotnej treści.

²³ M. Sorysz, *Nowy system środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym w świetle nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 2.7.2004 r.*, „Monitor Prawniczy” 2005, nr 2, s. 73.

²⁴ H. Pietrzkowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, red. T. Ereciński, Warszawa 2009, s. 670.

²⁵ Tak W. Łochowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 506–1217*, red. T. Szancilo, Warszawa 2019, art. 1064¹³ Nb 2; odmiennie A. Adamczuk, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, red. M. Manowska, t. II, Warszawa 2015, art. 1064¹³, Nb 3.

W sytuacji kiedy zarządca przymusowy uzna, że skarga nie zasługuje na uwzględnienie, to stosując odpowiednio przepisy o skardze na czynności komornika sądowego, należałoby taką skargę wraz z treścią planu podziału oraz stanowiskiem odnośnie do wniesionej skargi przekazać sądowi egzekucyjnemu (art. 767 § 5 w zw. z art. 1064¹³ § 1 k.p.c.). Jak już podkreślano, skoro zarządca przymusowy nie jest organem egzekucyjnym, to nie prowadzi akt egzekucyjnych²⁶. Sąd ocenia zasadność wniesionych zarzutów i rozstrzyga je w formie postanowienia. Wydane przez sąd egzekucyjny postanowienie może zostać zaskarżone w drodze (art. 1028 § 3 w zw. z art. 1064¹³ § 3 k.p.c.). Po uprawomocnieniu się postanowienia w przedmiocie rozpoznania skargi sąd dokonuje zatwierdzenia planu podziału. Sąd może oddalić skargę, a w przypadku uwzględnienia skargi może dokonać zmiany lub uchylić plan podziału w całości lub w części. Należy podzielić stanowisko, że uchylenie planu podziału, choć przepisy wprost nie przewidują takiej formy, należy uznać za dopuszczalne. Uchylenie planu podziału byłoby zasadne w razie stwierdzenia takich wadliwości, których usunięcie nie jest możliwe w inny sposób, np. plan podziału sporządził zarządca przymusowy wyłączony z mocy prawa, czy też pozbawienia możliwości obrony swoich praw uczestnika postępowania, art. 379 pkt 3 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.²⁷, jak też w razie utraty licencji doradcy restrukturyzacyjnego²⁸.

W razie stwierdzenia nieprawidłowości sąd może także wydać stosowne polecenia zarządcy, zarówno odnośnie do zakresu sporządzenia planu podziału, jak również innych czynności podejmowanych przez zarządcę, jeśli mają wpływ na prawidłowość sporządzonego planu podziału sumy uzyskanej z egzekucji. Za zasadny należy uznać wyrażony pogląd, że sąd przed rozpoznaniem skargi powinien wysłuchać osoby zainteresowane, stosownie do okoliczności, bądź to przez spisanie protokołu w obecności lub nieobecności drugiej strony, bądź przez oświadczenie strony na piśmie (art. 1028 § 2 w zw. z art. 1064¹³ § 3 i art. 760 § 2 k.p.c.)²⁹.

Niezależnie od konieczności usunięcia nieprawidłowości zarządca przymusowy, jeśli doszło do wyrządzenia szkody, będzie zobligowany ponieść odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wskutek nienależytego wykonywania obowiązków (art. 938 § 1 k.p.c.). Ponadto, w sytuacji kiedy zarządca nie wykona poleceń sądu, może być skazany na grzywnę (art. 938 § 2 k.p.c.).

²⁶ Odmienne J. Jagieła, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, red. A. Marciniak, K. Piasecki Warszawa 2015, t. III, art. 1064¹³, Nb 2 II Nb 1.

²⁷ I. Kunicki, *Podział sumy uzyskanej z egzekucji*, Sopot 1999, s. 281; M. Krakowiak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 730–1217*, red. J. Jankowski, Warszawa 2019, t. II, s. 1406.

²⁸ W razie cofnięcia licencji doradcy restrukturyzacyjnego wpis na liście osób posiadających licencję syndyka podlega wykreśleniu, a od 1.12.2020 r. informację o cofnięciu licencji doradcy restrukturyzacyjnego przekazuje się prezesom sądów okręgowych.

²⁹ M. Krakowiak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 730–1217*, red. J. Jankowski, Warszawa 2019, t. II, s. 1406.

Powyżej wskazana odpowiedzialność oraz sprawowane formy nadzoru nad zarządcą przymusowym przy jednoczesnej możliwości wniesienia skargi na sporządzany przez zarządcę przymusowego planu podziału stanowią wystarczającą ochronę prawną zarówno dla dłużnika, jak i wierzycieli egzekwujących.

Literatura

- Adamczuk A., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. II, Art. 478–1217, red. M. Manowska, Warszawa 2021.
- Gil I., [w:] *Meritum postępowanie cywilne*, t. II, *Postępowanie egzekucyjne, arbitrażowe i międzynarodowe*, red. I. Gil, Warszawa 2021.
- Głodowski W., [w:] *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. System Postępowania Cywilnego*, red. K. Flaga-Gieruszyńska, Warszawa 2021.
- Jagiela J., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, t. III, Warszawa 2015, art. 1064¹³.
- Koźmiński J., *Sytuacja prawna zarządcy sukcesyjnego w postępowaniu egzekucyjnym*, Sopot 2019.
- Krakowiak M., *Egzekucja przez zarząd przymusowy*, Warszawa 2011.
- Krakowiak M., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 730–1217*, red. J. Jankowski, Warszawa 2019.
- Kunicki I., *Podział sumy uzyskanej z egzekucji*, Sopot 1999.
- Łochowski W., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 506–1217*, red. T. Szanciło, Warszawa 2019, Legalis.
- Marcewicz O., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. II, *Komentarz do art. 730–1217*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017.
- Misztal-Konecka J., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne w sprawach cywilnych*, Warszawa 2019.
- Pietrkowski H., [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 4, red. T. Ereciński, Warszawa 2009.
- Sadza A., *Zarzuty przeciwko planowi podziału sumy uzyskanej z egzekucji a skarga na plan podziału sumy uzyskanej z egzekucji przez zarząd przymusowy*, „Polski Proces Cywilny” 2012, nr 4.
- Sorys M., *Nowy system środków zaskarżenia w postępowaniu egzekucyjnym w świetle nowelizacji KPC z 2 lipca 2004 r.*, „Monitor Prawniczy” 2005, nr 2.
- Szymański A., *Stanowisko prawne zarządcy przymusowego*, „Polski Proces Cywilny” 1939, nr 9–10.
- Świeboda Z., *Komentarz do prawa upadłościowego i prawa o postępowaniu układowym*, Warszawa 1996.
- Woźniak Z., [w:] *Wybrane zagadnienia egzekucji sądowej*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2008.
- Zedler F., *Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, Toruń 1995.

Orzecznictwo

- Wyrok SN z 13.4.1966 r., II CR 24/66, Lex nr 5970.
- Wyrok SN z 14.6.1973 r., I CR 250/73, OSNCP 1974, Nr 6, poz. 110.